

СЕМАНТИКА СУЧАСНИХ НІМЕЦЬКИХ СЛІВ

ІЗ НАПІВАФІКСАМИ AFFEN-, -AFFE

У статті розглянуто проблему структурної організації сучасних німецьких слів із напівафіксами Affen-, affen-, -affe, визначено семантичний статус даних словотвірних елементів, окреслено їхні виражальні можливості.

Ключові слова: *словотворення, засіб вираження емотивності, напівафікс, -префікс, -суфікс.*

The article deals with the problem of structural organization of modern German words with semi-affixes Affen-, affen-, -affe, the semantics status of these word-formation is outlined, their expressed possibilities are marked.

Key words: *word-formation, main of expressiveness emotion, semi-affix, semi-prefix, semi-suffix.*

Незважаючи на тривалу історію дослідження проблеми словотвору, його міцне теоретичне підґрунтя, закладене в працях К. Ф. Бекера, М. Д. Степанової, К. А. Левковської, Г. Ю. Грімма, М. М. Шанського, В. М. Єрхова, Б. І. Барткова, В. Флейшера, К. Г. Городенської, С. П. Мамченко, Ю. А. Зацного, С. М. Єнікєєвої та багатьох інших учених, питання адекватного опису семантичної структури складних слів чи дериватів завжди залишатимуться на передньому плані мовознавчого наукового розшуку.

Метою даної студії є виявлення семантики сучасних німецьких слів, у творенні яких беруть участь напівафікси Affen-, affen-, -affe. Дослідження ґрунтується на лексикографічному матеріалі XIX – початку XXI століть; загальний обсяг вибірки становить 56 прикладів.

Уявлення дослідників про феномен словотвірних елементів, на кшталт проілюстрованих, досить розмаїте, про що свідчить зокрема, неусталеність термінології мовного явища: *афіксоїд* у Б. І. Барткова, В. Флейшера, А. Буша, О. Штеншке, *напівафікс*, за М. Д. Степановою, Л. Р. Зіндер, Т. В. Строевою,

субафікс, на думку Б. А. Малініна, О. А. Крашеніннікової, К. А. Левковської, Р. А. Салахова. Не занурюючись у детальний аналіз кожної із зазначених вище дефініцій через обсяг статті, коротко проінтерпретуємо визначення *напівафіксу* М. Д. Степановою, яке вважаємо релевантним нашому студіюванню.

Своїм походженням поняття „напівафікс“ зобов’язане двом словоформам, утворених на латино-російському ґрунті: лат. *affixum* „прикріпляти“ + рос. *полу-* „напів-“, що загалом має значення „напівприкріплений“. Формально йдеться про „міцність“ зв’язку між словотвірними елементами в межах семантичної схеми складного слова типу: 1) $N_1 + N_2 \rightarrow N$; 2) $N + Adj \rightarrow Adj$; 3) $V + Adv / Pr\ddot{a}p. \rightarrow V$; 4) $Adv_1 + Adv_2 \rightarrow Adv$; 5) $ZW_1 + ZW_2 \rightarrow ZW$.

У М. Д. Степанової слово „*напівафікс*“ вживається, як правило, в значенні семантичного переосмислення різного ступеня, котре зумовлене сполучуваністю твірної основи й напівафікса. Вчений виокремлює, з одного боку, семантичні ряди із тотожним першим або другим компонентом, чия семантика залишається незмінною, з іншого боку, як перший, так і другий компоненти можуть зазнавати семантичного зрушення, що, своєю чергою, детермінує появу інноваційного значення в новотворі. Прикметним є те, що М. Д. Степанова вбачає у напівафіксах стилістичне забарвлення, образність і кваліфікує деякі з них як експресивну лексику. Наголошують також на тому факті, що іменники із напівпрефіксами як продукт креативної творчості письменника не входять до основного словникового фонду мови, тоді як іменники із напівсуфіксами суттєво збагачують і поповнюють останній.

Певна річ, прикметники із напівафіксами розглядають за іншими стандартами: стала інтенсивність і серійність першого компонента, семантична однорідність, образність, ступенювання відповідно; другий компонент сполучується тільки з іменником, функціонально другий компонент аналогічний (не тотожний) суфіксу, крім того, він несе другорядний наголос.

У семантичній структурі дієслів напівпрефікси осмислюють як реалізацію прислівників місця (як певних синтаксичних конструкцій, які перетворилися в семантично різнорідні прийменники). Зовнішньо

функціонально-семантична автономність дієслівних напівпрефіксів виражається через наголошеність і відокремлюваність.

Вихідною точкою в обговоренні проблеми напівсуфіксів у перебігу словотворення прислівників є їхній генетичний зв'язок із іменниками, лексичне значення яких змінилося чи нейтралізувалося у значенні цілого.

Стосовно напівсуфіксів у семантичній структурі числівників, то М. Д. Степанова виокремлює їх у двох семантичних групах: 1) помножувальні числівники й 2) кількісні числівники. Тут варто зауважити, що вчений характеризує виявлені напівсуфікси як семантично константні, відіменникові зі значенням кратного [степанова 1953, с. 153, 157-158, 183-191, 232-235, 250-254, 315-317, 340, 262-263].

Існує також інший підхід до тлумачення напівафіксів, які пов'язують із кількісною словотвірною парадигмою: напівафікс – це „формант, який дав 100-200 похідних і має досить чітке словотвірне значення, але часто зберігає своє лексичне значення, тому він може вживатися самостійно (на відміну від суфікса)“ [бартков 1980, с. 10-11]. Як бачимо, тут напівафікс стає активним словотвірним каузатором, носієм власної семантики і може виступати як модифікатор та оператор значень дериватів.

Сучасні лінгвісти пропонують три основні критерії виокремлення напівафіксів як перехідної групи словотвірних засобів. До них належать: 1) *серійність*, тобто напівафікс бере участь у творенні не окремих складних слів, а ряду складних слів. У рамках семантичної моделі напівафікс повинен мати однакове значення; 2) *інноваційність*, тут ідеться про семантику новотвору, яка апелює до абстрагування, узагальнення, „розвиваючись“ найчастіше на базі основного, а не периферійного значення; 3) *уніфікованість* відносин між компонентами складного слова, інакше кажучи, можливість їхнього перефразування за допомогою єдиної трансформи. Як приклад, ілюструють англійські складні слова „*teacher-friendly (friendly for a teacher)*, *eater-friendly (friendly for an eater)*“, аргументуючи, що „у напівафіксальних похідних ці відносини завжди однотипові та якоюсь мірою передбачені, водночас як між

компонентами звичайних складних слів ці відносини можуть бути різних типів, наприклад: *house-dog (a dog used for keeping the house)*; *house-dog (a dog living indoors)*“ [угонь 2009, с. 385]. Виходячи з таких критеріїв, напівафікс виявляється специфічним за змістом, особливим за функцією та унікальним за приєднанням.

Аналіз проблеми заявленої в назві статті логічно розпочати з етимології слова *Affe*, яка дає змогу наблизитися до первісного смислового наповнення найменування *мавпи*. У етимологічній літературі *Affe* витлумачують як загальногерманське запозичення IX століття. Його мова-донор залишається наразі дискусійною. Згідно з [дуден 2007, с. 23], мова-донор невідома: германці познайомилися з твариною завдяки подорожуючим купцям, які привезли мавпу з південної частини планети; нове значення слова „ранець“ асоціюють із мавпою, котра сидить на плечі подорожуючого купця-„дилера“, а значення „сп’яніння“ – з п’яним чоловіком, який уявляє собі, що в нього на плечі немов би сидить мавпа; передбачають [клуге 1999, с. 17], що мовою-донором можуть бути семітські мови, грецька, латина чи арабська; розширення семантики *Affe* зі значенням „сп’яніння“; „ранець“ ґрунтується на метафорі і зафіксовано з XVIII століття; поведінка цієї тварини було перенесено в царину людського девіантного буття; на думку [левицкий т.1, с. 84], „мігруючий термін“ *Affe* запозичено з семіто-хамітських мов: давньоєврейська, коптська, єгипетська *gjf* „мавпа“. Прототипом семантики напівафікса *Affe-*, таким чином, слугує зовнішній прояв поведінки тварини, тобто її різноманітні рухи, або їх зміни, або відсутність рухів. При цьому поведінка мавпи не можна охарактеризувати як природне, оскільки на нього різною мірою впливають поведінка і емоційний стан її господаря, (не)гармонійність стосунків між ними, афективна реакція соціального мікросередовища, кліматичні й екологічні умови, часопросторові параметри, тощо. Крім того, до особливостей поведінки мавпи відносять наслідування дії людини, а не результат дії [гамезо 1986, с. 51], що свідчить про низький рівень інтелектуального розвитку приматів у порівнянні з людиною як біологічною істотою. У цьому контексті ступінь соціалізації тварини в

штучному середовищі, який показує почасти єдність мавпи із господарем і його вимогами, очевидно, залежатиме від рівня засвоєння господарем соціальних норм, цінностей, ролей, стереотипів поведінки в „своєму“ та „чужому, іншому“ суспільстві. За наявності хибного або недостатньо розвиненого уявлення людини про (екзотичну) тварину і її так звані „соціальні“ зв'язки виникають завищені вимоги до поведінки представників даного тваринного світу, які сприяють штучній „деформації“ природної поведінки тварини, руйнуючи тим самим попередні уявлення індивіда про позитивні норми й цінності, формуючи антигромадські взірці поведінки відповідно [орбан 2004, с. 232-242]. На тлі сказаного семантичний ланцюг поведінки мавпи можна зобразити таким чином: *інстинкт – рефлекс – (навчання, дресура) – наслідування (природне / штучне) – досвід – девіантна поведінка*. Інстинкт і рефлекс передаються генетичним шляхом; наслідування і досвід формуються в перебігу життя примата. У рамках проміжного етапу – навчання – формально йдеться, передусім, про амбівалентний характер процесу, який забезпечує біологічний розвиток і збереження мавп як виду: 1) природне (живе) навчання і 2) штучне (напівживе) навчання. У першому випадку Вчителем є сама Природа; у другому – продукт Природи – Людина. Дистанція, яка відділяє одне ілюстроване навчання від іншого, відповідає взаємодії між Цілим і частиною (1) та між Частиною і частиною (2). Отже, те, що ми називаємо навчанням, є, власне *історією* цього навчання. На цій базі людина намагається вибудувати парадигму культури поведінки, яка, безумовно, „завжди переживає зміни й змушена орієнтуватися на нові потреби“ [гатальська 2005, с. 132]. Говорячи про знайомство германців із поведінкою мавпи, ідентифікуємо трансформовані елементи культури і порівнюємо їх із елементами початкової схеми [романова 2011, с. 59-63].

У роботі [словарь степанова 1979, с. 42] напівафікси *Affen-, affen-, -affe* диференціюють у цілому як оцінні компоненти з негативним значенням: напівсуфікс *-affe* характеризують як продуктивний частотний, що бере участь у творенні іменників чоловічого роду з негативною оцінкою (розм.) *Gähn-* „роззява, гава“, (осуд.) *Gras-* „молокосос“, (жарт.) *Klammer-* „другий сідок на

мотоциклі (про чоловіка)“, (розм.) *Lack-* „франт, чепурун, піжон“, *Mode-* „тс“, *Zieraffe* „тс“ (приклади за [Степановою]). Принагідно зазначимо, що жінку-сідюка на мотоциклі жартома називають *das Klammeräffchen* букв. „чіпка мавпочка“. Названий експресивний відтінок виражає зменшено-пестливий напівсуфікс *-äffchen*, у семантичній структурі якого відображено перехід від негативної оцінки дій жінки до певного визнання цих дій: жінка стає більш вільною, емансипованою у виборі технічних засобів пересування, що, очевидно, не може, з одного боку, не турбувати чоловіків, а з іншого – не тішити; напівпрефікс *Affen-* також є продуктивним частотним, що бере участь у творенні іменників (а) з експресивно-оцінним зневажливим значенням (розм. перен.) *Affenbank*, (розм.) *-berg*, *-bild*, *-dreher*, *-glas*, *-haus*, *-kasten*², *-komödie*, *-liebe*, *-ort*, *-possen*, *-schwanz*, *-seil*, *-spiegel*, *-spiel*, (груб.) *-stall*, *-tanz*, *-theater*, (лайл.) *-volk*, *-werk* (тут і далі приклади за [grimm bd 1, с. 183-184; daum 1979, с. 16; бол. Словар т.1, с. 83]); (б) експресивно-оцінним підсилювальним значенням (розм.) *Affenblick*, *-fenzen*, *-gesicht*, *-hitze*, *-schande*, (розм.) *-spektakel*, *-tempo*, *-weg*, *-zahn*; напівпрефікс *affen-* характеризують як непродуктивний нечастотний, що бере участь у творенні прикметників із експресивно-підсилювальним значенням (розм.) *affenartig*, *-jung*, *-mäszig*, *-rund*, *-teuer*, *-teuerlich*.

У масиві вибірки виявлено поодинокі приклади з напівпрефіксом *affen-*, що бере участь у творенні прислівників із експресивно-підсилювальним значенням, наприклад: *affenernstlich*, *-gaukelisch*. Негативну оцінку твірної основи в проілюстрованих прислівниках можна охарактеризувати як понятійно зумовлену. Німецька мова початку XXI століття не кодифікує аналогічні мовні одиниці [варяг 2007, с. 65; мюллер 2008, с.], що пояснюємо непродуктивністю нечастотністю даного напівпрефікса.

Вважаємо, що напівпрефікс *Affen-* може бути нейтральним, беручи участь у формуванні термінів для різних галузей господарської діяльності, наприклад: *Affenart* „порода мавп“, *-beere* (бот.) „водянка“, *-blume* (бот.) „мімулус“, *-brotbaum* (бот.) „баобаб“, *-fahrt* (ав. розм.) „політ на великій швидкості“, *-haus*

„мавпячий розплідник“, *-haut* „чортова шкіра (тканина)“, *-käfig* „мавпяча клітка“, *-mensch* (антр.) „пітекантроп“, *-pinscher* „аффенпінчер (порода собак)“, *-stein* „лікувальний камінь“; входить до складу неофіційного найменування елементів військової форми одягу *Affenschaukel* (війс. жарг.) „аксельбант“ [большой немрус. с. 73].

Для семантичної схеми іменників із напівпрефіксом *Affen-*, яку репрезентовано у вигляді $N_{pref.} + N \rightarrow N$, виокремлюємо 3 семантичні моделі: 1) $N_{pref. neg.} + N_{neutr.} N_{neg.}$, наприклад: *Affenbank* „глумливість“ (**Bank**¹ – *(meist ungepolstertes) Sitzmöbel für mehrere Personen; fester, schwerer Tisch als Arbeitsgerät für Handwerker; geringe Tiefe in Gewässern* [wahrig с. 148]), *-berg* „знущання“ (**Berg** – *deutlich sichtbare, größere Geländeerhebung; <nur Pl.> das Gebirge; <umg.> große, sich auftürmende Menge* [wahrig с. 173]), *-dreher* „шинкар“ (**Dreher** – *Arbeiter an einer Drehbank; ein Handgriff zum Drehen, bes. Türgriff; volkstümliches Tanz, Ländler* [wahrig с. 253]), *-gesicht* „писок“ (**Gesicht**¹ – *vordere Fläche des Kopfes mit Nase, Mund u. Augen; Gesichtsausdruck, Miene; Person, Mensch; <fig.> (charakteristisches) Aussehen; <veralt.> Sehvermögen; <fig.; umg.> bevorzugte Seite* [wahrig с. 417]), *-glas* „брязкальце“ (**Glas**¹ – *<unz.> harter, meist durchsichtiger, zerbrechlicher Stoff aus Kali- u. Natronverbindungen; Gefäß aus Glas* [wahrig, с. 426]), *-kasten*² „тісне помешкання“ (**Kasten** – *rechtwinkliger Behälter mit od. ohne Deckel, Kiste, Truhe; Kommode; <fig.; umg.> Dinge, die äußerlich an einen Kasten erinnern; Teil des Wagens über Fahrgestell* [wahrig с. 542]), *-ort* „глумливість“ (**Ort**¹ – *Platz, Stelle, Punkt; Ortschaft, Gemeinde, Dorf; <fig.> Gelegenheit, (richtiger) Zeitpunkt* [wahrig с. 710]), *-schwanz* „балда“ (**Schwanz** – *bei fast allen Wirbeltieren beweglicher Fortsatz der Wirbelsäule über den Rumpf hinaus; langer Anhang, Schlussteil, Endglied, Schleppe* [wahrig с. 844]), *-seil* „ряд жартів“ (**Seil** – *<a. fig.; umg.> jmdm. unbegründete Hoffnungen machen und sie dann zerstören, jmdn. versetzen, verspotten, verulken* [wahrig с. 856]), *-spiegel* „бляшанка“ (**Spiegel** – *glatte Fläche, die den größten Teil der auftreffenden Lichtstrahlen zurückwirft u. dadurch ein Abbild des davon befindlichen Gegenstandes gibt, bes. Glas mit dünner Silberschicht; Oberfläche* [wahrig с. 881]),

-weg „плутанина“ (**Weg** – *festgetretene od. leicht befestigte Bahn, die angelegt wurde, um von einem Ort zu anderen zu gelangen; Zugang, Durchgang, Ausweg; <fig.> durchlaufene od. zu durchlaufende Strecke, um ein Ziel zu erreichen* [wahrig с. 1054]), -zahn „шалена швидкість“ (**Zahn** – *Teil des Gebisses des Menschen u. der Wirbeltiere: Dens* [wahrig с. 1092]). Експресивно-оцінне зневажливе значення в проілюстрованих вище дериватах виникає внаслідок взаємодії негативної семантики напівпрефікса *Affen-* (семи „дурень (від природи)“, „блазень“, „пересмішник“) з нейтральною семантикою твірної основи. Семантична структура напівпрефікса вміщує в собі набір певних лексичних категорій, до яких належать: екзотична тварина, інтелект, девіантна поведінка, особа, фізіологічний стан особи, афективна дія, емоційний стан особи, (георгафічне) походження тварини. Ці категорії загалом ґрунтуються на метафоричному мисленні як природній формі мислення в архаїчну епоху [Белехова 2004, с. 13]. Девіантна поведінка мавпи і девіантна поведінка розумово обмеженої людини не лише ототожнюється германцями, але й уподібнюється, наділяється своєрідною сакральністю, магічністю, що отримує своє словесне, нехай навіть оказіональне, найменування. У першій семантичній моделі аналізований напівпрефікс можна охарактеризувати як *оператор* словотворення; 2) $N_{pref.neg.} + N_{pos.} N_{neg.}$, наприклад: *Affenbild* „химера“ (**Bild** – *Darstellung von etwas od. jmdm. auf einer Fläche; Erscheinungsform; Vorstellung von etwas* [wahrig с. 191]), -blick „дурне око“ (**Blick** – *Wahrnehmung mit dem Auge, (kurzes) Hinschauen; Sicht, Blickfeld; Ausdruck der Augen (als Folge einer seelischen Regung od. Einstellung)* [wahrig с. 198]), -haus „божевільня“ (**Haus** – *als Unterkunft od. Arbeitsstätte dienendes Gebäude mittlerer Größe; <fig.> Heim; <fig.> Insassen eines Gebäudes, Bewohner einer Wohnung; Familie* [wahrig с. 466-467]), -komödie „балаган“ (**Komödie** – *<fig.> lustiges, erheiterndes Ereignis; <fig.; umg.> Verstellung, Täuschung* [wahrig с. 568]), -liebe „нерозсудливе кохання“ (**Liebe** – *<unz.> starke Zuneigung, starkes Gefühl des Hingezogenseins, opferbereite Gefühlsbindung; enge Beziehung zu etwas, heftiger Drang, heftiges Verlangen, Streben nach etwas; eine leidenschaftliche Liebe* (1), *die meist in eine enge körperliche u. (od.) geistige u.*

(*od.*) *seelische Bindung zwischen zwei Menschen übergeht* [wahrig c. 617]), *-spiel* „дурний жарт“ (**Spiel** – *zweckfreie Tätigkeit, Beschäftigung aus Freude an ihr selbst, Zeitvertrieb, Kurzweil; unterhaltende Beschäftigung nach bestimmten Regeln; <fig.> leichtsinniges, gefährliches Treiben; <fig.> absichtsvolles Treiben, Ränke* [wahrig c. 882]), *-tanz* „непристойний танок“ (**Tanz** – *Folge rhythmischer, meist von Musik begleiteter Körperbewegungen u. Gebärden, ursprünglich als Ausdruck von Empfindungen, Vorstellungen, Gedanken od. als Beschwörung; künstlerisch betriebener Tanz, Ballett; das zu Tanz gespielte od. gesungene Musikstück* [wahrig c. 929]), *-theater* „балаган“ (**Theater** – *vor Zuschauern vorgeführte (künstlerische) Darstellung äußerer od. innerer Vorgänge mit Hilfe von Figuren od. durch Menschen; Gesamtheit aller Einrichtungen, die mit der Schauspielkunst zusammenhängen u. der Aufführung eines Bühnenstückes vor Zuschauern dienen* [wahrig c. 937]), *-volk* „дурники“ (**Volk** – *<urspr.> Kriegsschar; durch gemeinsame Sprache u. Kultur verbundene größere Gemeinschaft von Menschen; zusammengehörige Gruppe gleichartiger Tiere, Schwarm; Gesamtheit der Angehörigen eines Staates* [wahrig c. 1031]), *-werk* „мавпування“ (**Werk** – *etwas Geschaffenes, Hervorgebrachtes, Schöpfung, Erzeugnis; Tätigkeit, Arbeit, Aufgabe; Handlung, Tat* [wahrig c. 1067]). Експресивно-оцінне зневажливе й підсилювальне значення залежить від негативних сем напівпрефікса, про які вже згадувалося вище. Отже, у другій семантичній моделі напівпрефікс також виступає в якості напівпрефікса-*оператора*; 3) $N_{pref.neg.} + N_{neg.}$ $N_{neg.}$, наприклад: *Affenfenzen* „покептування“ (**cavillatio** [грім, с. 183]), *-hitze* „страшенна спека“ (**Hitze** – *hohe Temperatur, (große) Wärme* [wahrig c. 498]), *-rossen* „дурні жарти“ (**Possen** – *Farce* [wahrig c. 733]), *-schande* „страшений сором“ (**Schande** – *etwas, dessen man sich schämen muss, etwas Verachtenswertes* [wahrig c. 804]), *-spektakel* „страшений шум“ (**Spektakel**² – *Aufregung, Aufsehen; lauter Auftritt, Szene, Trubel* [wahrig c. 880]), *-stall* „страшенне вонище“ (**Stall**¹ – *Raum für Tiere; <fig.; umg.; abwertend> unordentliches, schmutziges Zimmer* [wahrig c. 892]), *-tempo* „миттєва швидкість“ (**Tempo** – *Grad der Geschwindigkeit; <unz.; fig.> Schnelligkeit* [wahrig c. 935]). У третій семантичній моделі

напівпрефікс модифікує експресивно-підсилювальне значення, проте його негативні семи не впливають на появу інтенсивності зневажливої семантики, тобто йдеться про напівпрефікс-*модифікатор*.

У прикметниках із з напівпрефіксом *affen-* зареєстровано 2 семантичні схеми 1) Hpref. + Adj → Adj і 2) Hpref. + Adj + Hsuf. → Adj.

У середині першої схеми виявляємо 3 семантичні моделі: 1) Hpref._{neg.} + Adj_{pos.} Adj_{neg.}, наприклад: *affenartig* „мавпоподібний“ (**artig** – *brav, folgsam, gehorsam*; <geh.; veralt.> *höflich, zuvorkommend, gut erzogen*; <veralt.> *hübsch, nett, niedlich* [wahrig с. 100]), *-jung* „молокос“ (**jung** – *im Jugendalter befindlich* [wahrig с. 531]), *-mäszig* „придуркуватий“ (**mäßig** – *das rechte Maß einhaltend, nicht übertreibend, zurückhaltend; nicht besonders groß, angemessen; nicht sehr gut* [wahrig с. 640]); 2) Hpref._{neg.} + Adj_{neutr.} Adj_{neg.}, наприклад: *affenrund* „цілковитий дурень“ (**rund** – *kugel-, kreis-, ringförmig, abgerundet, gewölbt; dick, rundlich, pausbäckig*; <fig.> *vollendet (geformt), voll* [wahrig с. 787]); 3) Hpref._{neg.} + Adj_{neg.} Adj_{neg.}, наприклад: *affenteuer* „пригодницький, авантюристичний“ (**teuer** – *viel kostend, von hohem Preis, hohe Ausgaben verursachend, kostspielig* [wahrig с. 936]).
Всі три розглядувані вище семантичні моделі показують, що напівпрефікс істотного впливу на появу експресивно-підсилювального значення в словотворі не має, він лише модифікує його. Можна констатувати наявність напівпрефікса-*модифікатора*. Друга схема є похідним okazionalним утворенням від третьої семантичної моделі першої схеми, яку можна представити у такому вигляді Hpref._{neg.} + Adj_{neg.} + Hsuf._{neutr.} Adj_{neg.}, наприклад: *affenteuerlich* „тс“. Семантика цього прикметника вказує на інтенсивність небезпеки пересування водяними просторами. Як бачимо, інтенсивність негативної словотвірної семантики з'являється, передусім, у результаті взаємодії негативних значень напівпрефікса і твірної основи, нейтральне значення напівсуфікса *-lich* в цьому випадку на появу негативної конотації суттєво не впливає, він лише, як і напівпрефікс, модифікує останню. Загалом можна говорити про той факт, що дані напівпрефікси належать до напівпрефіксів-*модифікаторів*.

Прислівники з напівпрефіксом *affen-* утворено за 2 семантичними схемами: 1) $\text{Hpref.} + \text{Adj} \rightarrow \text{Adv}$ і 2) $\text{Hpref.} + \text{V} + \text{Suf.} \rightarrow \text{Adv}$.

Для першої схеми виділяємо семантичну модель типу $\text{Hpref.}_{\text{neg.}} + \text{Adj}_{\text{pos.}}$ $\text{Adv}_{\text{neg.}}$, наприклад: *affenernstlich* „глузливо“ (**ernstlich** – *ernst, nachdrücklich; wirklich, heftig; bedenklich, gefährlich* [wahrig с. 319]); для другої – $\text{Hpref.}_{\text{neg.}} + \text{V}_{\text{pos.}} + \text{Suf.}_{\text{pos./neg.}}$ $\text{Adv}_{\text{neg.}}$, наприклад: *affengaukelisch* „безглуздо“ (**gaukeln** – *schwankend fliegen, flattern; auf spielerische Art täuschen, etwas vortäuschen, Gaukelei treiben* [wahrig с. 391]). Напівпрефікс у ілюстрованих прикладах є оператором експресивно-оцінного негативного значення, оскільки якісно впливає на позитивну семантику твірних основ і зумовлює появу діаметрально протилежного значення, вказуючи на негативний характер розумової діяльності людини та її афективний стан.

з напівсуфіксом *-affe* $\text{V} + \text{Hsuf. N; N} + \text{Hsuf. N}$;

Affe – *Angehöriger einer Unterordnung der Herrentiere (Primates) mit Greifhand und gut entwickelten Gehirn; Simiae; dumme (eingebildete) Person (als Schimpfwort); <umg.> Rausch* [wahrig 2007, с. 64-65]

Відповідно до характеру експресивно-оцінного значення зазначені вище напівпрефікси поділяємо на три групи:

Семантичні моделі типу „мавпа – людина (хвора / здорова)“, „мавпа – рослина“, „мавпа – (домашня) тварина“, „мавпа – мінерал“, „мавпа – креативний продукт людської діяльності (картина, книга, зачіска, (сорт) тканини, технологія виробництва тощо)“, „мавпа – спосіб пересування“, „мавпа – житло“, „мавпа – (зовнішня / внутрішня) частина тіла людини / тварини“, „мавпа – відпочинок“, „мавпа – (найвищі) почуття“, „мавпа – місцевість“, „мавпа – сонячна енергія“, „мавпа – (людське) населення“ антропоморф біоморфізм - (примат: здоровий / хворий) тварина – (хвора / здорова) людина“ моделі, де взаємодіють Перенесення зооморфних і простежується в різних семантичних схемах і семантичних моделях

ЛІТЕРАТУРА

1. Бартков Б. И. Английские суффиксоиды, полусуффиксы, суффиксы и словарь 100 словообразовательных формантов современного английского языка (научный стиль и литературная норма) / Б. И. Бартков // Аффиксоиды, полуаффиксы и аффиксы в научном стиле. – Владивосток, 1980. – С. 3–62.
2. Белєхова Л. І. Словесний образ в американській поезії: лінгвокогнітивний аналіз / Л. І. Белєхова. – М. : Звєздопад, 2004. – 376 с.
3. Большой немецко-русский словарь: в 2-х т. / [сост. Лепинг Е. И., Страхова Н. П., Филичѐва Н. И. и др.] ; под ред. О. И. Москальской. – [2-е изд.]. – М. : Рус. язык, 1980–. –
Т. 1 : А – К . – 1980. – 760 с.
4. Гамезо М. В. Атлас по психологии : инф.-метод. материалы к курсу „Общая психология“ / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко. – М. : Просещение, 1986. – 272 с.
5. Гатальська С. М. Філософія культури: підручник / С. М. Гатальська. – К. : Либідь, 2005. – 328 с.
6. Левицкий В. В. Этимологический словарь германских языков: в 3-х т. / В. В. Левицкий. – Черновцы : Рута, 2000–. –
Т. 1 : А – J. – 2000. – 262 S.
7. Мюллер В. Великий німецько-український словник / В. Мюллер. – К. : Чумацький шлях, 2008. – [3 вид., випр. та доп.]. – 792 с.
8. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: підручник: у 2 кн. / Л. Е. Орбан-Лембрик. – К. : Либідь, 2004–. –
Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. – 2004. – 576 с.
9. Романова Н. В. Емоції у германській міфологічній спадщині / Н. В. Романова // Нова філологія. – 2011. – Вип. 46. – С. 59–63.
10. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка / [Зуев А. Н., Молчанова И. Д., Мурясов Р. З. и др.] ; под ред. М. Д. Степановой. – М. : Рус. язык, 1979. – 536 с.
11. Степанова М. Д. Словообразование современного немецкого языка / М. Д. Степанова. – М. : Изд-во лит-ры на иностр. языках, 1953. – 376 с.

12. Угонь Л. М. Напівафіксація в сучасній англійській мові: теоретичні основи дослідження / Л. М. Угонь // Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Л. Українки. Філологічні науки. Мовознавство. – 2009. – № 6. – С. 383–386.
13. Daum E. Wörterbuch Deutsch-Russisch / E. Daum, W. Schenk. – Leipzig : VEB Enzyklopädie Verl., 1979. – 720 S.
14. Der Duden in 12 Bd. / [Hg. von M. Wermke]. – [4., neu bear. Aufl.]. – Mannheim : Dudenverl., 2007–. –
Bd. 7 : Das Herkunftswörterbuch. Etymologie der deutschen Sprache – 2007. – 960 S.
15. Grimm J. Deutsches Wörterbuch: in 30 Bd. [Електронний ресурс] / J. Grimm, W. Grimm. – Режим доступу до кн. (Т.1): http://urts55.uni-trier.de:8080/Projekte/WBB2009/DWB/wbgui_py?lemid=GA00001.
16. Kluge F. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache / F. Kluge ; 23., erw. Aufl. – Berlin : WdeG, 1999. – 921, [3] S.
17. Wahrig Wörterbuch der deutschen Sprache / [Hg. von R. Wahrig-Burfeind]. – München : dtv, 2007. – 1152 S.